

Book Review

“The Last Subject [University Left Untaught]”¹

Rindhamma Asoketrakul²

Received: June 23, 2012 Accepted: August 19, 2012

Abstract

“The Last Subject University Left Untaught” is the collection of orations on Education Day in The United States of America selected by Sarinee Achavanuntakul. She has divided them into two books of high spiritual worthiness. The essence of the selected orations is as followed: 1) Life lessons from the orators’ experiences, 2) Ideas on lifestyles and careers, and 3) Views on Lives / Internal value. Not only will you feel blissful while reading these orations, you will also gain truly perfect value of reading if you follow what you have learned from them.

Key word: last subject, university, untaught

¹ Translated into Thai by Sarinee Achavanuntakul.

² Ph.D. (Non-formal Education), Chulalongkorn University.

“วิชาสุดท้าย [ที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน]”¹

วินธรรม อโศกตระกูล²

บทคัดย่อ

วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน เป็นสุนทรพจน์ในวันรับปริญญาของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา และ สฤณี อาชวานันทกุล คัดเลือกมาแปลและเรียบเรียงเป็นหนังสือสองเล่มที่มีคุณค่ายิ่งทางด้านจิตใจ สาระสำคัญของสุนทรพจน์ที่คัดเลือกมา แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ บทเรียนชีวิตจากประสบการณ์ของเจ้าของสุนทรพจน์ ข้อคิดในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ และการมองชีวิต/คุณค่าด้านใน ขณะที่อ่านสุนทรพจน์จะได้รับความอิมเมจในจิตใจ หลังจากอ่านจบแล้วและปฏิบัติตามสิ่งที่ได้อ่าน จะได้รับคุณค่าสมบูรณ์ที่แท้จริงจากการอ่าน

คำสำคัญ: วิชาสุดท้าย มหาวิทยาลัย ไม่สอน

ศูนย์คุณธรรม
(องค์การมหาชน)

¹ แปลและเรียบเรียงโดย สฤณี อาชวานันทกุล

² ปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ที่จริงหนังสือสองเล่มนี้น่าจะชื่อวิชา
วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยสอน หรือวิชาสุดท้าย
จากมหาวิทยาลัย ศูนย์พจนานุกรมที่ใจที่คุณ
สถิตย์ อาชวานันทกุล คัดเลือกมาแปลนั้น ล้วนเป็น
“วิชา” ที่มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเชิญ
ผู้ประสบความสำเร็จจากวงการต่างๆ มาสอนวิชา
ทักษะชีวิตเป็นวิชาสุดท้ายในวันรับปริญญา แค่ดู
ชื่อผู้พูด และชื่อเรื่องจากสารบัญก็อยากอ่าน
เสียทุกเรื่อง ถ้าจะคัดข้อความทั้งหมดที่อยาก
ถ่ายทอดต่อ มารวมไว้ในบทความนี้ คงจะใช้
หน้ากระดาษมากเกินไป ทางที่ดีที่สุด เชิญชวน
ทุกท่านหาหนังสือชุดนี้มาอ่านให้ได้ เป็นอาหารใจ
และอาหารสมองที่มีคุณค่ายิ่ง

เล่ม 1

Steve Jobs

อย่าทิ้งความกระหาย
อย่าคลายความเชื่อ
(2005, June 12,
Stanford University)

Bill Gates

จงต่อกรกับความ
ไม่เท่าเทียมอันร้ายกาจ
(2007, June 7,
Harvard University)

David Foster Wallace

คุณค่าที่แท้จริงของ
การศึกษา (2005,
May 21, Kenyon
University)

Russell Baker

สิบข้อที่จะช่วยให้คุณ
หลีกเลี่ยงการทำให้โลก
แย่งลงกว่าเดิม (1995,
May 27, Connecticut
College)

Robert de Bono

นั่นไม่ใช่อุดมการณ์ นั่น
คือภาวะฉุกเฉิน (2005,
May 17, University of
Pennsylvania)

Jerry Zucker

จงวัดความสำเร็จด้วย
ความสุขของผู้คน
รอบตัวคุณ (2003, May
17, University of
Wisconsin-Madison)

Marc Lewis

กลิ่นความกลัวเข้าไป
แล้วก้าวเข้าไปนั่งใน
รถเข็น (2000, May 19,
University of Texas at
Austin)

Michael Bloomberg

ทุกอย่างที่จำเป็นต้องรู้
ภายในวันรับปริญญา
(2007, May 20, Tufts
University)

Martha Nussbaum

สำนึกของพลเมืองที่
เปี่ยมความเอื้ออาทร
(2003, May 16,
Georgetown
University)

Robert B. Reich

ความรู้ในตัวตน (2002,
May 20, Grinnell
College)

เล่ม 2

J. K. Rowling

ประโยชน์ทางอ้อมของ
ความล้มเหลวและความ
สำคัญของจินตนาการ
(2008, June 5,
Harvard University)

Guy Kawasaki

คุณอยากเป็นผู้ประกอบการ
ใช้ใหม่ (2000, May
20, Babson College)

Barack Obama

จงทำให้เรากลับมา
เชื่อมกันอีกครั้งหนึ่ง
(2008, May 25,
Wesleyan University)

Anna Quindlen

จงเสาะหาชีวิตที่แท้จริง
(2000, June 23,
Villanova University)

Bill Watterson

ไอเดียบางอย่างเกี่ยวกับ
โลกภายนอกจากคนที่
ฆ่าเลื่องมอมมันแล้วแผ่น
นี้ (1990, May 20,
Kenyon College)

Bradley Whitford

ผมเรียนรู้ทุกอย่าง
ในชีวิตจากงานคัตตัว
นักแสดง (2004, May
15, University of
Wisconsin-Madison)

Suzan-Lori Parks

ชีวิตแบบที่คุณรักจะขยับ
เข้าใกล้คุณ (2001,
May 27, Mount
Holyoke College)

Aleksandr Solzhenitsyn โลกที่แตกแยก (1978,
June 8, Harvard
University)

John Walsh เปิดเรื่องที่ผมเสียตายว่า
ไม่มีใครบอก (2000,
May 20, Wheaton
College)

Barbara Kingsolver วิธีอยู่อย่างมีความหวัง
(2008, May 11,
Duke University)

เปิดเล่ม

วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน 1
เปิดเล่มด้วยสุนทรพจน์สั้นๆ ของวินสตัน เชอร์ชิลล์
อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษ

จงอวยอ้อมแพ้ อวยอ้อมแพ้ อวยอ้อม
อวยอ้อม อวยอ้อม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสำคัญหรือ
เรื่องเล็กน้อย เรื่องใหญ่หรือเรื่องซึ้ง อวยอ้อมแพ้
ยกเว้นต่อสำนึกในศักดิ์ศรี (Honor) และความรู้สึก
ผิดชอบชั่วดี (Good sense) ของตัวเอง (1941,
October 29, Horrow School)

ข้อความนี้ต้องอ่านดีๆ ข้อความส่วนแรก
ไม่มีปัญหา ใครๆ ก็คงเข้าใจตรงกันว่าหมายถึง
การเอาชนะอุปสรรคปัญหาทั้งปวง เพื่อให้บรรลุ
ถึงเป้าหมายของตนเอง ข้อความส่วนหลังเป็น
ตัวกำหนดเป้าหมายว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ดี ถ้าจะทำ
อะไรแล้วรู้สึกเสียศักดิ์ศรีและรู้สึกผิด ก็จงเลิกการ
กระทำนั้น ยอมแพ้ความดี

คุณลักษณะความมุ่งมั่นและไม่ยอมแพ้
จำเป็นมากที่จะต้องบ่มเพาะในเยาวชนไทย
(เพราะไม่อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก ดัดไม่ดีก็จะ
หักเสียเปล่าๆ ดังนั้นเวลาจะพูดถึงการแก้ปัญหา

ใดๆ ในสังคม หรือจะพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ขึ้น โปรดอย่าตัดหนทางด้วยการบอกว่าต้องให้ผู้ใหญ่ทำเป็นตัวอย่าง และยอมจำนนว่าสังคมไทยไม่มีตัวอย่างที่ดี ก็เลยต้องยอมแพ้) ไม่ใช่เฉพาะเด็ก รุ่นนี้ที่ไม่มีเป้าหมายชีวิต เด็กรุ่นเก่าซึ่งเติบโตเป็นคนแก่แล้วในปัจจุบัน ก็ “เคย” ไม่มีเป้าหมายในชีวิตเหมือนกัน เมื่อไม่มีเป้าหมายชีวิต ก็ไม่ต้องต่อสู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ด้วยเหตุนี้ อันดับแรกของการพัฒนามนุษย์คือการกระตุ้นให้ค้นหาเป้าหมายในชีวิต และจุดไฟชีวิตให้มุ่นมั่นไปสู่จุดมุ่งหมายนั้นโดยไม่ยอมแพ้ แต่สำหรับคนที่มีไฟอยู่แล้ว บางครั้งไฟแรงเกินไป ความมุ่นมั่นกลายเป็นความยึดมั่น ถือมั่นที่สร้างทุกข์ให้ทั้งตนเองและคนใกล้เคียง ก็จะต้องผ่อนไฟลงบ้าง หลักธรรมในศาสนาพุทธจึงมีทั้งส่วนที่กระตุ้นให้มีความอุตสาหะพากเพียร และส่วนที่สอนให้ปล่อยวางและรักษาสมดุลของชีวิตเช่นกัน

สิ่งสำคัญคือความสามารถในการเลือก กล่อมเกลาคิดใจและปฏิบัติตนไปทางไหน ถ้าคนที่ขยันขวนขวายเต็มที่อยู่แล้ว ยังผลักดันตนเองตามคำสอนเรื่องความมุ่นมั่นพากเพียร ก็จะไม่สามารถผ่อนคลายตนเองได้ เช่นเดียวกับคนที่ปล่อยปละละเลยให้เวลาผ่านไปโดยไม่ได้สร้างสรรค์คุณค่าสิ่งใดแก่ตนและผู้อื่น ยังแสวงหาพัฒนาตนเองให้ขวนขวายอุตสาหะเพิ่มขึ้น

ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญสำหรับทุกคน คือความสามารถในการเลือกสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตนเอง

วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน 2 เปิดเล่มด้วยสุนทรพจน์ของดัก มาร์เล็ตต์ เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 2005 ที่ Durham Academy มลรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา (Duck Mallet, 2005)

ผ่อนคลายเป็นบ้าง เห็นใจทั้งตัวเองและผู้อื่น “ความสมบูรณ์แบบ” นั้นไม่มีอยู่จริงและชีวิตก็ไม่ใช่ว่าวิ่งแข่ง

หน้าสุดท้าย เป็นคำกล่าวของนิโคลัส บัตเลอร์ ว่า “ผู้เชี่ยวชาญคือคนที่รู้มากขึ้นเรื่อยๆ เกี่ยวกับเรื่องน้อยลงเรื่อยๆ” ไม่ทราบว่าคนแบบนี้มีอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริงหรือเปล่า แล้วจะมีใครเห็นด้วยกับบัตเลอร์สักกี่คน นอกจากศาสดาของทุกศาสนาแล้ว ก็แทบจะหาไม่พบคนที่เชี่ยวชาญในการเสียสละทรัพย์สรรพสิ่งจนตนเองเหลือน้อยลงเรื่อยๆ หรือไม่เหลือเลย แต่ยังคงมีความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ผู้ยากไร้ ซึ่งก็จะคำจูนสังคมให้ดำรงอยู่ได้ระดับหนึ่ง บุคคลสำคัญที่มีโอกาสได้กล่าวสุนทรพจน์วันรับปริญญาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของสหรัฐอเมริกา ล้วนมีความรู้เรื่องต่างๆ มากมายรวมทั้งทักษะชีวิต แต่ก็ดูเหมือนยังไม่มีใครเชิญคนที่รู้วิธีทำให้ตัวเองมีน้อยลงเรื่อยๆ และเป็นคนเล็กลงเรื่อยๆ มากกล่าวสุนทรพจน์กับบัณฑิต อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยก็ไม่ได้ปรารถนาให้ลูกศิษย์ของตัวเองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องน้อยลง

ก่อนจะเข้าเรื่องสุนทรพจน์แต่ละเรื่อง มีข้อความแนะนำสั้นๆ ให้ผู้อ่านรู้จักผู้กล่าวสุนทรพจน์ที่ สถฤณี อาชวานันทกุล เลือกลงมาเป็นหนังสือสองเล่มให้เราอ่านนี้ เป็นสุนทรพจน์ของนักเขียนและคนในวงการสื่อมากกว่า

อาชีพอื่น ผู้แปลไม่ได้เลือกอาชีพของผู้กล่าวสุนทรพจน์ แต่เลือกเนื้อหาที่กินใจ สร้างแรงบันดาลใจ และมีความเป็นสากล

เนื้อหาสาระสำคัญในวิชาที่มหาวิทยาลัยสอนเป็นวิชาสุดท้ายนี้อาจจัดกลุ่มได้เป็น 3 ประเด็น คือ บทเรียนชีวิตจากประสบการณ์ของเจ้าของสุนทรพจน์ ข้อคิดในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ และการมองชีวิต/คุณค่าด้านใน

บทเรียนชีวิต

บทเรียนชีวิตจากหนังสือสองเล่มนี้เป็นบทเรียนพิเศษที่ไม่ใช่คนทั่วๆ ไปจะได้พบผ่านเนื่องจากคนเหล่านี้เป็นคนพิเศษ ที่คุณต้องค้นพบได้ด้วยการอ่านหนังสือวิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน คุณจะได้เรียนรู้ชีวิตของคนที่ถูกไล่ออกจากบริษัทที่ตัวเองก่อตั้งขึ้น คนที่เล่นเพลงได้เพลงเดียวหลังจากเรียนเปียโนมาสามปี คนที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีนครนิวยอร์กโดยไม่รับเงินเดือน และอีกหลายๆ คนที่มีบทเรียนที่ดี เรื่องที่ขอยกมาเป็นตัวอย่างในที่นี้คือ เรื่องเล่าของสตีฟ จ๊อบส์ (2005) ซึ่งเน้นให้รักษา “ความกระหายและความเชื่อ” ไว้ตลอดชีวิต

สตีฟ จ๊อบส์ เข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้เพียง 6 เดือน ก็ลาออก เพราะมองไม่เห็นประโยชน์ที่จะถลุงเงินที่พ่อแม่เก็บสะสมมาตลอดชีวิต โดยไม่รู้ว่าจะได้คำตอบอะไรให้ชีวิต หลังจากลาออกจากมหาวิทยาลัย สตีฟ จ๊อบส์ ยังคงเข้าเรียนวิชาที่ตนสนใจหลายวิชา เป็นการเรียนแบบไม่มีคะแนน เรียนด้วยความยากลำบาก ต้องอาศัยนอนบนพื้นในห้องของเพื่อน หาเงินซื้ออาหาร

ด้วยการเก็บขวดเปล่าขาย และเดินเจ็ดไมล์ไปกินข้าววัดอาทิตย์ละครั้ง

วิชาที่เรียนตามความสนใจนี้เองที่เขาได้เอามาใช้ในชีวิตจริง เช่น วิชาคัดลายมือ ถ้าคุณคิดไม่ออกว่า วิชาคัดลายมือ (Calligraphy) มีประโยชน์อย่างไรในการผลิตคอมพิวเตอร์ เปิดหนังสือวิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน 1 หากคำตอบได้ในสุนทรพจน์ของสตีฟ จ๊อบส์ ที่เล่าให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดฟังในวันรับปริญญาเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน ค.ศ. 2005 คุณจะได้อ่านคำตอบว่าตอนที่ถูกละทิ้งจากกรรมการบริษัทไล่ออกจากแอปเปิล บริษัทที่เขาตั้งขึ้นมาเอง สตีฟ จ๊อบส์จัดการกับความรู้สึกของตนเองอย่างไร

เรื่องราวชีวิตของสตีฟ จ๊อบส์ ทำให้คิดถึงเรื่องหนึ่งซึ่งได้รับจากการส่งต่อกันมาทางอีเมล และหาอ่านเพิ่มเติมได้ทางอินเทอร์เน็ต เป็นเรื่องของ **สมชาย เหล่าสายเชื้อ** (2553) เจ้าของ "โตโยต้าดีเยี่ยม" ไซรัลหมู่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย "สมชาย" ลาออกจากโรงเรียนหลังจบประถม 5 ทำงานมาหลายอย่างก่อนจะเดินตามความฝันในวัยเด็กที่ "อยากเป็นเจ้าของบริษัทรถยนต์" เขาไปสมัครงานที่ "โตโยต้าอุบลราชธานี" ดीलเลอร์ขายรถโตโยต้าเก่าแก่ในเมืองอุบลฯ ด้วยข้อเสนอที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ ทำงานอะไรก็ได้ เงินเดือนเท่าไรก็ได้ และทำงานทุกวัน ไม่มีวันหยุด

สมชายทำงานที่โตโยต้าอุบลฯ 15 ปี ก่อนจะไปเปิด "โตโยต้าดีเยี่ยม" บริการของเขาดีเยี่ยมสมชื่อ ด้วยเหตุนี้ธุรกิจของเขาจึงก้าวหน้าไปพร้อมๆ กับการพัฒนาของผู้ร่วมงาน สมชายมีข้อคิดดีๆ สำหรับพนักงานของเขาเสมอ เช่น

“ผมมักบอกทุกคนว่าไม่มีใครชอบให้คนอื่นมาดูถูก แต่เราอย่าดูถูกตัวเอง ต้องบอกกับตัวเองว่าเราเป็นคนมีศักยภาพ พ่อแม่ยังรอความหวังจากเรา ญาติพี่น้องยังรอความหวังจากเรา”

“ถ้าเราไม่จุดไม้ขีดไฟชีวิตตอนนี้ หรือไม่ปรับปรุงตัวให้มีความแตกต่างจากคนอื่น ปีหนึ่งๆ มีคนจบปริญญาตรี 600,000 คน ที่พร้อมจะมาเป็นคู่แข่ง ฉะนั้น คุณต้องถีบตัวเอง ไม่มีใครเขาสร้างบริษัทมูลค่าร้อยล้านพันล้านบาท เพื่อรอให้คุณทำงานให้เรื่อยๆ เชื้อๆ หรือก”

“คนที่รู้จักใช้เวลา คือคนที่รู้จักใช้ชีวิต อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพราะเวลา มันผ่านแล้วผ่านเลย ย้อนกลับมาไม่ได้ กลับมาเกิดวันวาน มีแต่เสียงเพลง ชีวิตจริงมันไม่มีหรรษาครับ”

ถ้ามีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเริ่มให้ ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิตมาสอนทักษะชีวิต เป็นวิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ในวันรับปริญญา บรรดาบัณฑิต มหาบัณฑิต และดุษฎีบัณฑิต อาจจะมีโอกาสได้ฟัง สมชาย เหล่าเชื้อสายตัวแทนของคนยากไร้ผู้ต้องการศึกษาในระบบ แต่เต็มเต็มสติปัญญาของตนเองด้วยการศึกษา นอกกระบบต่อเนื่องตลอดชีวิต เขาเอาชนะความยากจน และก้าวไปข้างหน้าด้วยตัวของเขาเอง

เช่นเดียวกับ โจแอนน์ แคเธอริน โรวลิง (2008) ผู้ประพันธ์ Harry Potter ก่อนที่จะมีชื่อเสียงก้องโลกและมีรายได้อันดับต้นๆ ของโลก เธอเคยผ่านชีวิตที่ยากจนสุดๆ ขนาดที่ต้องเลี้ยงชีพด้วยเงินสังคมสงเคราะห์ เจ. เค. โรวลิง เล่าไว้ในวิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน 2 ว่า

เพียงเจ็ดปีหลังจากรับปริญญา ฉันก็ได้ประสบความสำเร็จล้มเหลวอย่างใหญ่หลวง ชีวิตคู่ที่แสนสั้นถึงคราวระเบิด ฉันไม่มีงานทำ ต้องเลี้ยงลูกคนเดียว และจนเท่าที่จะจนได้ในประเทศอังกฤษสมัยใหม่โดยที่ยังไม่กลายเป็นคนจรจัด ความกลัวที่พ่อแม่มีสำหรับฉัน และความกลัวที่ฉันมีสำหรับตัวเอง ได้กลายเป็นความจริง และฉันก็เป็นความล้มเหลวที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่ฉันเคยรู้จัก ถ้าวัดบนมาตรฐานปกติทุกรูปแบบ. . .

บทเรียนชีวิตในแง่ของความผิดพลาด จะทำให้ผู้อ่านเรียนรู้และระมัดระวังไม่ให้ตนเองต้องผิดพลาดแบบเดียวกันอีก เพราะมนุษย์สามารถเรียนรู้และเข้าใจได้โดยไม่ต้องประสบเหตุการณ์ทุกอย่างด้วยตนเอง มนุษย์สามารถเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่นและจินตนาการถึงสถานการณ์ที่ผู้อื่นผ่านมาแล้ว จึงรู้จักที่จะเลือกทางชีวิตที่ดีกว่า ด้วยความสามารถเช่นนี้ คนยากจนจำนวนมากสามารถก้าวข้ามอุปสรรคของชีวิตและผลักดันตนเองไปอยู่แถวหน้าของสังคมได้

ใครที่ขาดความสามารถดังกล่าว ต้องทดลองทำสิ่งที่ผู้อื่นเคยผิดพลาดมาแล้ว ถือได้ว่าขาดคุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นมนุษย์ ทำให้เสียโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้ไกลกว่าอย่างที่เราควรจะเป็น คนเหล่านี้ไม่มีแรงกายและแรงปัญญาเพียงพอจะผลักดันตนเอง จึงต้องรอคนที่มีโอกาสมากกว่ายื่นมือมาช่วย สุนทรพจน์สำหรับผู้จบการศึกษาที่ให้ข้อคิดในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ จึงรวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่นด้วย

ข้อคิดในการใช้ชีวิตและประกอบอาชีพ

วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน มีคำแนะนำดีๆ ที่ควรปฏิบัติสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ เช่น ความเมตตา ความอ่อนน้อมถ่อมตน ความขยันอุตสาหะ ความมุ่งมั่น ไม่ทำสิ่งที่จะต้องเสียใจภายหลัง ปิดทีวีแล้วอ่านหนังสือแทนสักเดือนละครั้งหรือสองครั้ง และรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

ความเมตตา

หลายบทหลายตอนของสุนทรพจน์ในหนังสือเล่มนี้ กล่าวถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือผู้อื่น เช่น

จงเสาะหาชีวิต ชีวิตที่แท้จริง ไม่ใช่การวิ่งตามการเลื่อนขั้นครั้งต่อไป เช็คเงินเดือนไปใหญ่กว่าเดิม และบ้านหลังใหญ่กว่าเดิมอย่างบ้าคลั่ง . . . เสาะหาชีวิตที่คุณจะไม่อยู่ตัวคนเดียว ค้นหาคนที่คุณรักและคนที่รักคุณ และอย่าลืมว่าความรักไม่ใช่การพักผ่อน หากแต่เป็นการทำงาน ทุกครั้งที่แลดูใบปริญญา อย่าลืมว่าคุณยังเป็นนักเรียนอยู่ คุณยังต้องเรียนรู้วิธีที่ดีที่สุดในการทะนุถนอมความสัมพันธ์ระหว่างคุณกับคนอื่น จงรับโทรศัพท์ ส่งอีเมลล์ เขียนจดหมาย หอมแก้มคุณแม่ กอดคุณพ่อ เสาะหาชีวิตที่คุณเป็นคนมีน้ำใจ... เมื่อมีโอกาส เอาเงินที่คุณจะใช้ซื้อเบียร์ไปบริจาคให้กับการกุศล ทำงานในโรงงาน ทำตัวเป็นพี่ชายหรือพี่สาวให้กับคนแปลกหน้า พวกคุณทุกคนอยากเจริญรุ่งเรืองในชีวิต แต่ถ้าคุณไม่ทำความดีด้วย ความรุ่งเรืองนั้นก็จะไม่มีวันพอ (Quindlen, 2000)

บิล เกตส์ (Gates, 2007) เป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกถึงการเอาใจใส่คนที่ยากลำบาก เขาเรียกร้องให้มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดหันมาสนใจคนที่รอความช่วยเหลือ โดยใช้โอกาสในขณะกล่าวสุนทรพจน์ให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดฟังเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 2007 ขออนุญาตคัดลอกคำกล่าวของ บิล เกตส์ มายาวหน่อย เหมือนจะให้เป็นการกล่าวแทนคนไทยที่เรียกรวมมหาวิทยาลัยที่เป็นเสาหลักของแผ่นดิน ปัญหาของแผ่นดินมหาวิทยาลัยสู่สากล หรือมหาวิทยาลัยอื่นๆ ให้เอื้อเฟื้อต่อคนยากไร้มากขึ้นและจริงจัง

สมาชิกครอบครัวฮาร์วาร์ดทุกท่าน สนามแห่งนี้คือหนึ่งในศูนย์รวมพรสวรรค์ทางปัญญาที่ใหญ่ที่สุดในโลก

เพื่ออะไรกัน?

ไม่ต้องสงสัยว่าคณาจารย์ ศิษย์เก่า นักศึกษาและผู้อุปถัมภ์ของฮาร์วาร์ดจะไม่ใช้อำนาจและพลังของพวกเขาในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของเพื่อนมนุษย์ในประเทศนี้และทั่วโลก แต่เราจะทำให้ดีกว่าเดิมได้หรือเปล่า? ฮาร์วาร์ดจะทุ่มเทมันสมองเพื่อช่วยเหลือคนที่ไม่เคย ได้ยินแม้แต่ชื่อของสถาบันแห่งนี้ได้หรือไม่? . . .

ฮาร์วาร์ดควรสนับสนุนให้คณาจารย์พุ่งเป้าไปที่ความไม่เท่าเทียมกันที่ร้ายแรงที่สุดในโลกหรือไม่? ควรหรือไม่ที่นักศึกษาฮาร์วาร์ดจะได้เรียนเกี่ยวกับความเข้มข้นของความยากจนในโลก... ความอดอยากอันแพร่หลาย... ปัญหาขาดแคลนน้ำดื่มที่สะอาด... เด็กผู้หญิงที่ไม่ได้ไปโรงเรียน... เด็กๆ ที่ตายจากโรคภัยที่เรารักษาได้?

ควรหรือไม่ที่กลุ่มคนที่มีอภิสิทธิ์ที่สุดในโลกจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตของกลุ่มคนที่ไร้สิทธิ์ที่สุด?

นอกจากความแตกต่างเรื่องสิทธิ์แล้ว โลกนี้มีช่องว่างระหว่างบุคคลมากมายเหลือเกิน มากเสียจนเกือบจะเป็นไปไม่ได้ที่คนที่อยู่คนละด้านของช่องว่างจะเข้าใจกัน คนรวยกับคนจน คนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ นักวิทยาศาสตร์กับ นักมนุษยศาสตร์ คนเรียนหนังสือสูงกับคนเรียนหนังสือน้อย ขณะที่โลกด้านหนึ่งเจริญรุดหน้าอย่างก้าวกระโดดในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โลกอีกด้านหนึ่งยังอยู่ในอำนาจของสิ่งเร้นลับเหนือธรรมชาติ โชคกลาง ของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขณะที่มหาวิทยาลัยสนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ทางวิชาการที่ยิ่งใหญ่ โลกภายนอกมหาวิทยาลัยยังสับสนวุ่นวายด้วยความไม่รู้ ถ้ามหาวิทยาลัยพัฒนาตนเองโดยละทิ้งสังคม มหาวิทยาลัยก็จะห่างออกไปจากสังคมไกลออกไปเรื่อยๆ บัณฑิตที่จบออกมาจากมหาวิทยาลัย จะรู้สึกแปลกแยกเมื่อกลับเข้ามาอยู่ในสังคม และปฏิบัติตนได้ยากลำบากมากขึ้น มหาวิทยาลัยทั้งในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกาจึงแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่จะเตรียมบัณฑิตให้พร้อมสำหรับการออกจากมหาวิทยาลัย กลับเข้าสู่สังคม

ความอ่อนน้อมถ่อมตน

วิธีการสำคัญที่สุดที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในทุกสังคมคือการอ่อนน้อมถ่อมตน รวมถึงมารยาทที่ดีงาม ความสุภาพอ่อนน้อม ให้เกียรติผู้อื่น ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นทักษะชีวิต

ที่จำเป็นสำหรับคนมีความสามารถหรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งเหนือผู้อื่น แต่การสร้างสรรคสิ่งใดๆ ให้สำเร็จดงามไม่ได้เกิดจากความสามารถของคนคนเดียว จำเป็นต้องอาศัยสิ่งสนับสนุนอื่นๆ อีกมากมาย ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้ผู้คนยินดีช่วยสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จได้ เหมือนอย่างที่ได้ เจ. เค. โรวลิ่ง ค้นพบว่า

ถ้าฉันมีโทมัสแมชชีนหรือเครื่องย้อนเวลา ฉันจะบอกตัวเองตอนอายุ 21 ว่า ความสุขส่วนตัวอยู่ที่การรับรู้ชีวิตไม่ใช่บัญชีรายการสิ่งของหรือเป้าหมายที่ต้องบรรลุ คุณสมบัติและประวัติการทำงานของคุณนั้นไม่ใช่ชีวิตของคุณ ถึงแม้ว่าคุณจะพบเจอคนจำนวนมากที่อายุเท่ากันหรือมากกว่าฉันที่สับสนระหว่างสองสิ่งนี้ ชีวิตเป็นเรื่องยาก ซับซ้อน และไม่มีใครสามารถควบคุมมันได้อย่างสมบูรณ์ ความอ่อนน้อมถ่อมตนที่จะยอมรับความจริงข้อนี้จะช่วยให้คุณรอดพ้นจากความผันผวนของชีวิต (Rowling, 2008)

การทำงานหนัก

น่าแปลกที่คนทั่วไปคิดว่า ยิ่งเรียนหนังสือมากยิ่งจะได้ทำงานสบาย คนรุ่นใหม่ซึ่งมีโอกาสเรียนหนังสือมากกว่าคนรุ่นก่อนจึงมักจะหลีกเลี่ยงที่จะทำงานหนัก การได้รับการศึกษาเป็นสิทธิพิเศษที่ทำให้มีต้นทุนมากกว่าคนที่ไม่ได้เรียน เป็นต้นทุนที่ทำให้ทำงานได้ง่ายกว่า แต่ไม่ได้หมายความว่า จะปล่อยปละละเลยและไม่จริงจังในการทำงาน ผู้ผ่านกาลเวลาหรืออาบน้ำร้อนมาก่อนจึงต้องเน้นย้ำให้เห็นคุณค่าของการทำงานหนัก เช่น

โลกภายนอกเป็นโลกแห่งการแข่งขัน ทุกคนล้วนคิดว่าเขามีไอเดียเจ๋งๆ ใหม่ๆ แต่คุณ จะพบว่า คนที่ประสบความสำเร็จจริงๆ นั้น คือ คนที่เอาไอเดียเจ๋งๆ เหล่านั้นไปลงมือทำให้มัน เกิดขึ้นจริง (Bloomberg, 2007)

คำแนะนำที่ผมจะให้คือ อย่าหวังเรื่อง เงินเดือนหรือตำแหน่งงานในทันที . . . งานแรกที่คุณจะทำ ควรเป็นงานอะไรก็ตามที่สอนให้คุณ รู้จักถ่อมตัวและเบิกบานใจ . . . โลกนี้ประกอบสร้าง จากงานหนัก ความสำเร็จคือตัววัดงานหนัก และถึงแม้ว่าโชคดีก็มีส่วนอย่างมากในความสำเร็จ คุณจะสังเกตเห็นว่า ยิ่งคุณทำงานหนักเท่าไร คุณก็จะโชคดีมากขึ้นเท่านั้น (Bloomberg, 2007)

นอกเหนือจากความรู้ คุณจะต้องมี ปัญญาด้วย ความรู้คือความรู้ว่าจะทำอะไรให้ เสร็จได้อย่างไร เป็นเรื่องของเทคนิคหรือ Know-how ส่วนปัญญาคือความรู้ว่าทำไมคุณควรจะทำสิ่งนั้นๆ นั่นคือ Know-why ปัญญาเป็นเรื่องของคุณค่า เป็นเรื่องของการตัดสินใจว่าอะไรสำคัญหรือมีค่า ควรแก่การลงมือทำ (Reich, 2002)

ไม่ว่าความฝันของคุณจะเป็นจริงหรือไม่ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถ้าคุณหมดเวลาทั้งชีวิตไปกับการนอนหลับ ดังนั้นจงออกไปตามหาความฝัน และอย่าให้ใครจับได้ว่าคุณนั่งรอมันอยู่ การวางแผนอนาคตนั้นเป็นเรื่องดี แต่อย่าใช้ชีวิตในอนาคต เพราะไม่มีอะไรเกิดขึ้นในอนาคต อะไรก็ตามที่เกิดขึ้นล้วนแต่เกิดขึ้นเดี๋ยวนี้ ดังนั้นจงใช้ชีวิตในโลกที่อะไรๆ เกิดขึ้นจริง นั่นคือโลกปัจจุบัน (Zucker, 2003)

การทำงานหนักเป็นคุณลักษณะสำคัญ มากที่ผู้ประกอบการต้องการจากพนักงาน และความเจริญก้าวหน้าต้องการจากมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผนวกกับความมุ่งมั่น

ความมุ่งมั่น

การทำงานหนักกับความมุ่งมั่นแตกต่างกันเล็กน้อย และต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ความมุ่งมั่นแสดงให้เห็นได้จากการทำงานหนัก แต่การทำงานหนัก บางครั้งก็ไม่ได้ทำด้วยความมุ่งมั่น ถ้าการทำงานหนักนั้นไม่มีเป้าหมาย ไม่มีอุดมการณ์ที่จะต้องไปให้ถึง ดังนั้นชีวิตที่จะประสบความสำเร็จ จะต้องมีความหมายและอุดมการณ์นำทาง

ถ้าจะทำตามอุดมการณ์และการศึกษาที่ได้รับ พวกคุณจะต้องลงทุน ดังนั้น คำถามของผมคือไอเดียใหญ่คืออะไร? ไอเดียใหญ่ของคุณคืออะไร? อะไรที่คุณจะยินดีใช้ทุนทางศีลธรรม ทุนทางปัญญา เงินทุน และหยาดเหงื่อแรงงาน ในการแสวงหา เมื่อออกไปนอกกำแพงของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย?

มีกวีชาวไอริชผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งชื่อเบรณดาน เคนเนลลี่ เขาแต่งบทกวีขึ้นเอกชื่อ 'บันทึกของจูดาส' (The Book of Judas) ในบทกวีชิ้นนี้มีอยู่ประโยคหนึ่งที่ผมไม่เคยลืม 'ถ้าคุณอยากจะได้รับใช้ยุคสมัย จงทรยศต่อมัน' การทรยศต่อยุคสมัยหมายความว่าอะไร? สำหรับผมมันหมายถึงการเปิดโปง ความโอหัง ความบกพร่อง ความเชื่อมั่นทางศีลธรรมที่จอมปลอมของยุคสมัย . . .

โลกนี้โอบอ้อมมากกว่าที่คุณคิด และมันกำลังรอให้คุณเอาค้อนไปตีให้เข้ารูป... ปรวิญญาของพวกคุณคือค้อนอันนั้น ฉะนั้น จงใช้มันออกไปสร้างอะไรสักอย่าง (Bono, 2005)

โบโนมีคำอธิบายและความเห็นเพิ่มเติมถึงวิธีที่จะทรยศต่อยุคสมัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำทายนามากๆ คนจำนวนมากรับรู้และรังเกียจความจอมปลอมของยุคสมัย แต่ยังมีคำถามก้าหาญทางจริยธรรมไม่เพียงพอที่จะลุกขึ้นมาสร้างความจริงเข้ามาแทนที่ความจอมปลอมนั้น จึงต้องอาศัยสาระสำคัญอีกประเด็นหนึ่งในหนังสือชุดนี้ที่มีคุณค่ามากเช่นกันคือ คุณลักษณะด้านจิตใจ การมองชีวิตและวิธีคิด

การมองชีวิตและคุณค่าด้านใน

เรื่องนี้สอนกันได้ไม่วัยเด็ก แต่เมื่อเติบโตขึ้นมาแล้ว ต้องชวนขวายเรียนรู้เองจากสังคมสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสื่อที่เลือกเสพได้ตามใจ จะไขว่คว้า บางคนก็แสวงหาสื่อมาหล่อหลอมมอมเมาตัวเองให้หลงใหลติดยึดสิ่งที่พาให้ตนตกต่ำ คนที่รู้จักเลือกเสพสื่อที่เกื้อหนุนต่อการสร้างสรรค์จินตนาการและพัฒนาจิตใจตนเองก็จะพัฒนาตนเองให้มีชีวิตดีงามมีคุณค่าแก่ตนเองและสังคม สุนทรพจน์ในวันรับปริญญาของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาล้วนขยายขอบเขตการมองชีวิตให้ลึกซึ้งและกว้างไกลให้คุณค่าด้านในเพื่อเตรียมความพร้อมของบัณฑิตในการใช้ชีวิตอิสระเต็มที่ โดยเฉพาะสุนทรพจน์ที่เป็นวิชาสุดท้ายที่จะได้เรียนจากมหาวิทยาลัย ซึ่งขอคัดมาเพียงบางส่วนจากเรื่อง

ที่สถูณี อาชวานันทกุลเลือกมาแปลไว้ในหนังสือ วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน ทั้งสองเล่ม

โดยที่ผู้เขียนสนใจสาระสำคัญเกี่ยวกับคุณค่าด้านจิตใจและความคิด เชื่อว่าคุณค่าด้านในนี้ชี้แนะบังคับให้เราเป็นและทำอย่างที่เราอยากจะเป็นและอยากจะทำ และวารสารนี้ก็เป็นการวารสารด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงขออนุญาตคัดข้อความมายาวเป็นพิเศษ ดังนี้

คุณจะมีทั้งเวลาที่你能ทำได้และเวลาที่你能ล้มเหลว แต่ไม่ว่าจะเป็นการทำได้หรือการล้มเหลว ก็ไม่ใช่ตัววัดความสำเร็จทั้งนั้น ตัววัดความสำเร็จที่แท้จริงคือสิ่งที่你能คิดเกี่ยวกับสิ่งที่你能ทำ ผมจะพูดอีกแบบก็ได้ว่า วิธีที่จะมีความสุขคือชอบตัวเอง และวิธีที่จะชอบตัวเองคือทำเฉพาะสิ่งที่ทำให้你能ภูมิใจ (Lewis, 2000)

การสรรค์สร้างชีวิตที่สะท้อนคุณค่าของคุณและเต็มเต็มจิตวิญญาณของคุณเป็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นได้ยากมาก ในวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความเห็นแก่ได้โดยไม่หยุดหย่อนและเกินพอดีว่าเป็นลักษณะของ “ชีวิตที่ดี” ใครก็ตามที่มีความสุขกับการทำงานของตัวเองจะถูกมองว่าเป็นคนแปลก ถ้าไม่ถูกมองว่าจ้างจะบ่อนทำลายสังคมไปเลย คนจะเข้าใจความทะเยอทะยานเฉพาะในกรณีที่มีนัยหมายถึงการป็นขั้นสูงสุดสูงสุดของบันไดแห่งความสำเร็จที่อยู่ตรงไหนสักแห่งในจินตนาการ ใครก็ตามที่เลือกงานที่ไม่หักโหมเพราะมันเผื่อเวลาให้เขาได้ทำอย่างอื่นที่สนใจ จะถูกมองว่าเป็นคนไม่เอาถ่าน ใครก็ตามที่ยอมลดอาชีพมาเลี้ยงลูกอยู่กับบ้าน จะถูกมองว่าใช้ชีวิตได้ไม่เต็มศักยภาพ

ราวกับว่าตำแหน่งงานและเงินเดือนเป็นมาตรฐานเดียวที่ใช้วัดคุณค่าของมนุษย์ คุณจะได้รับค่าตอบแทนเป็นร้อยละ ทั้งแบบอ้อมค้อมและแบบโจ่งครึมว่าจริงป็นขึ้นๆไปเรื่อยๆ และจงอย่าพอใจกับพื้นที่ที่คุณยืนอยู่ คนที่คุณเป็น และสิ่งที่คุณทำ มีวิธีนับล้านให้คุณขายตัว และผมรับประกันได้เลยว่าคุณจะได้ยินว่ามีอะไรบ้าง

การคิดค้นความหมายให้กับชีวิตของคุณเองไม่ใช่เรื่องง่าย แต่มันก็ยังเป็นสิ่งที่คุณสามารถทำได้ และผมคิดว่าคุณจะมีความสุขมากกว่าถ้าได้พยายามทำ

การอ่านข้อเขียนที่น่าเบื่อและเข้าใจยากของเหล่านักปรัชญาที่นี้ ในอาคารหินที่อยู่ห่างไกลความเจริญเหล่านี้ อาจหางานให้คุณไม่ได้ แต่ถ้าหนังสือพวกนั้นบังคับให้คุณถามตัวเองว่าจะอะไรที่ทำให้ชีวิตเต็มเปี่ยมไปด้วยความสัจธรรม มีเป้าประสงค์ เปี่ยมความหมาย และชดใช้หนี้กรรม ก็แปลว่าคุณได้เครื่องมือทางความคิดที่นอกประสงค์เหมือนกับมีดสวิสแล้ว และจะช่วยคุณได้ทุกเมื่อ (Watterson, 1990)

มนุษย์เป็นมาตรวัดที่ใช้ตัดสินทุกสิ่งทุกอย่างบนโลก มนุษย์ผู้ไม่สมบูรณ์แบบ ผู้ไม่มีวันปลอดจากความทะนงตน ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ความอิจฉาริษยา ความหลงตัวเอง และข้อบกพร่องอื่นๆ อีกมากมาย เรากำลังประสบกับผลพวงของความผิดพลาดที่เราไม่เคยสังเกตตอนที่เริ่มออกเดินทาง ระหว่างทางจากยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการมาสู่ยุคของเรา เราได้เก็บรวบรวมประสบการณ์มากขึ้น แต่เราก็ได้สูญเสียแนวคิดเกี่ยวกับผู้อยู่เหนือมนุษย์ (Supreme complete entity) ซึ่งเคยยับยั้งกิเลสและการขาดความ

รับผิดชอบของเรา เราได้มอบความหวังที่สูงเกินไปให้กับการปฏิรูปทางการเมืองและทางสังคม เพียงเพื่อจะพบว่าเรากำลังถูกริบสมบัติที่มีค่าที่สุดไป นั่นคือ ชีวิตทางจิตวิญญาณ (Spiritual life) . . .

. . . หน้าที่ของมนุษย์บนโลกนี้ย่อมต้องเป็นทางธรรมมากกว่าทางโลกย์ หน้าที่นั้นไม่มีทางเป็นการผลิตเพลินกับชีวิตประจำวันอย่างไร ชิดจำกัด มันไม่มีทางเป็นการแสวงหาวิถีไขว่คว้า และสะสมสินค้าทางวัตถุให้ได้มากที่สุด หน้าที่นั้นจะต้องเป็นการเติมเต็มพันธกิจที่ถาวรและแรงกล้า ในการทำให้การเดินทางของชีวิตกลายเป็นประสบการณ์ของการเติบโตทางศีลธรรม . . . ตอนนีความไม่ถูกต้องในเรื่องนี้สูงอย่างน่าตกใจ มันเป็นไปได้ที่การประเมินผลงานของประธานาธิบดีจะถูกลดทอนจนเหลือแค่คำถามที่ว่าเราหาเงินได้เท่าไร หรือคำถามที่ว่าเราจะมีน้ำมันใช้ไปไม่สิ้นสุดหรือไม่ มีเพียงการยับยั้งชั่งใจตัวเองโดยสมัครใจเท่านั้นที่จะสามารถยกระดับมนุษย์ให้อยู่เหนือกระแสโลกแห่งวัตถุนิยม (Solzhenitsyn, 1978)

โลกแห่งความเป็นจริงนั้นเต็มไปด้วยคนเงิน และอำนาจ ที่หมุนไปเรื่อยๆ ในวังวนแห่งความกลัว ความโกรธ ความโลภ และการบูชาอัตตา วัฒนธรรมของเราในปัจจุบันได้ใช้พลังเหล่านี้ไปในทางที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่งอันน่าทึ่ง ความสะดวกสบาย และเสรีภาพส่วนบุคคล เสรีภาพที่ทำให้มนุษย์เป็นนายแห่งอาณาจักรขนาดเท่าหัวกะโหลกของตน เดียวดายในศูนย์กลางแห่งจักรวาล . . . เสรีภาพที่สำคัญจริงๆ นั้นต้องใช้สติ ความสนใจ วินัย ความสามารถที่จะเอาใจใส่ต่อผู้อื่น และความเสียสละ

เพื่อคนอื่นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ด้วยการทำสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่น่าตื่นเต้น ไม่เว้นแต่ละวันของชีวิต

นี่คือเสรีภาพที่แท้จริง นี่คือการหมายของ 'ผู้มีการศึกษา' และความเข้าใจว่าควรคิดอย่างไร ทางเลือกที่เหลือคือความซิงชา ไร้จิตสำนึก ค่าเริ่มต้น การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น และความรู้สึกเล็กๆ ที่ค่อยๆ สะกิดใจว่า เราเคยมีอะไรสักอย่างที่สำคัญ แต่แล้วก็สูญเสียมันไป . . .

สังฆกรรมที่สำคัญจริงๆ นั้นเกี่ยวกับชีวิตก่อนตายครับ

มันเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าที่แท้จริงของการศึกษา ที่แทบไม่เกี่ยวอะไรเลยกับความรู้ แต่เกี่ยวข้องกับทุกประการกับสติ นั่นคือ ความสำนึกว่าอะไรแท้ อะไรสำคัญ อะไรซ่อนอยู่ในความเป็นจริง รอบตัวเราตลอดเวลา . . .

การมีสติและมีชีวิตอยู่ได้ในสังคมผู้ใหญ่ ทุกวันนี้เป็นเรื่องยากจริงๆ ครับ ซึ่งนั่นก็หมายความว่า ประโยคที่ใช้กันเกร่ออีกหนึ่งประโยคนั้นกลายเป็นความจริง การศึกษาเป็นสิ่งที่ใช้เวลาชั่วชีวิต และมันได้เริ่มขึ้นแล้ว ณ บัดนี้ (Wallace, 2005)

บางส่วนของสุนทรพจน์ที่คิดมานี้ อาจจะมีเนื้อหาโดนใจผู้อ่านหลายท่าน ถ้าเช่นนั้น ควรอย่างยิ่งที่จะต้องอ่านหนังสือ วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน ซึ่งมีเรื่องเล่าและเรื่องชวนคิดที่ใกล้ตัวมากๆ แม้ท่านจะไม่ชอบใจ คำกล่าวบางส่วนที่คัดเลือกมา ก็ยังมีคำกล่าวที่มีสาระอื่นๆ หลากหลาย น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนใน "สังคมผู้ใหญ่" ในยุคปัจจุบันที่แทบจะหาโอกาสและเวลาไม่ได้สำหรับการขบคิดทบทวนและอบรมตนเอง สำหรับท่านที่มี

หน้าที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน (ที่จริงก็คือทุกท่านนั่นเองที่มีบุตรหลาน-เยาวชนที่ท่านต้องดูแล) ถ้าให้เขาได้อ่านหนังสือชุดนี้ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อความคิดและจิตใจของเขาบ้างแน่นอน โดยเฉพาะเมื่อได้อ่านสุนทรพจน์ของ (Parks, 2001) บางส่วนต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะ 1: พุ่มพักความสามารถที่จะคิดด้วยตนเอง . . . พวกคุณทุกคนได้รับการศึกษาน้อยด้อยมาจากที่นี่ และการศึกษาที่ยอดเยี่ยมก็คือวิธีฝึกหัดหนึ่ง มันคือแก่นี่จริงๆ การฝึกใช้หูชั้นใน

ข้อเสนอแนะ 2: ข้าพชนรับวินัย มอบโอกาสให้ตัวเองค้นพบว่าวินัยเป็นเพียงส่วนขยายของความรักที่คุณมีต่อตัวเอง วินัยไม่ใช่กิจกรรมเสียแต่ตัวเองอย่างทุกขัทรมาณอย่างที่หลายคนคิด หากเป็นการแสดงออกซึ่งความรัก เหมือนกับอัศวินท้าวทั้งสิบสองของพระเจ้า พวกเขาไม่ได้ติดตามรับใช้พระองค์เพราะต้องทำอย่างนั้น

ข้อเสนอแนะ 3: ฝึกความอดทน . . . สิ่งต่างๆ จะมาหาคุณก็ต่อเมื่อคุณพร้อมที่จะรับมือกับมัน ไม่ใช่ตอนที่คุณยังไม่พร้อม จงเดินตามเส้นทางของคุณอย่างไม่ย่อท้อ

ข้อเสนอแนะ 4: และขณะที่คุณเดินไปตามทางของคุณ ขณะที่คุณใช้ชีวิตอยู่ จงเพลิดเพลินกับเส้นทางนั้น และเพลิดเพลินกับความจริงที่ว่าเส้นทางชีวิตของคุณน่าจะเป็นเส้นทางที่คิดเคี้ยวจวน

ข้อเสนอแนะ 5: เรียนรู้ศิลปะของการทำกระเป๋าสตางค์ใหม่จากใบหูของแม่หมู เพราะคุณก็คงรู้ว่ากระเด็นไม่ได้อยู่ที่ว่าคุณมีอะไร แต่อยู่ที่ว่าคุณใช้มันทำอะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะ 6: อ่านบทกวีหนึ่งบทต่อทุกๆ สามสิบนาทีที่คุณใช้ดูโทรทัศน์ และใช้เวลาอย่างน้อยสามสิบนาทีในศูนย์การค้าหรือในร้านที่คล้ายกันอย่างวอลมาร์ตต่อการอ่านวรรณกรรมหนึ่งเรื่อง นี่คือนิเวศน์ที่สมบูรณ์แบบเหมือนการทำไร่หมุนเวียน เป็นวิถีที่กตัญญูของคุณและรักษาความสนใจในทุกสิ่งทุกอย่าง และไม่ยึดติดกับเส้นทางที่คุณเดินจนเคยชิน...

ข้อเสนอแนะ 16: จงกล้าหาญ วาดภาพตัวเองกำลังใช้ชีวิตในแบบที่คุณรัก จงเชื่อมั่นถึงแม้ว่าคุณจะมีแรงรวบรวมศรัทธาได้เฉพาะในนาทีนี้ เชื่อมั่นว่าชีวิตในแบบที่คุณอยากจะทำกำลังรอให้คุณคว้ามามันมาอยู่แล้วในตอนนี และเมื่อคุณอยากได้มัน คุณก็จะเริ่มขยับเข้าใกล้มันและมันก็จะเริ่มขยับเข้าใกล้คุณเช่นกัน

ก็อย่างที เจมส์ บอลด์วิน นักเขียนผู้ยิ่งใหญ่เคยว่าไว้ “คุณได้ซื้อและชำระเงินค่ามงกุฎของคุณแล้ว สิ่งเดียวที่คุณต้องทำก็คือสวมมันลงบนหัว” (Parks, 2001)

การสวมมงกุฎลงบนหัว สำหรับบัณฑิตน่าจะหมายถึง การนำความรู้และสรรพสิ่งที่ได้เรียนรู้ระหว่างศึกษาในมหาวิทยาลัยมาใช้ในชีวิต นอกักร่วมมหาวิทยาลัย เป็นการให้ประโยชน์จากการลงทุนทั้งเวลา เงินทอง และสติปัญญา ซึ่งเป็นความสามารถขั้นสูงที่พิสูจน์ได้ทั้งประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยและประสิทธิภาพของบัณฑิตที่เป็นผลผลิตของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับที่ เฮนรี เดวิด ทอโร (Henry David Thoreau,

(1854) ได้กล่าวว่า หนังสือที่ดีจะเกิดประโยชน์เมื่อได้นำไปปฏิบัติ (Goodreads.com, 2012)

“A truly good book teaches me better to read it. I must soon lay it down, and commence living on its hint. . . What I began by reading, I must finish by acting.” (Thoreau, 1854)

รายการอ้างอิง

- สฤณี อาชวานันทกุล. (2555). *วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: Openbooks.
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2555). *วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน เล่ม 2*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: Openbooks.
- สมชาย เหล่าสายเชื้อ. (2553). *โตโยต้าดีเยี่ยม*. สืบค้นจาก www.youtube.com.
- Thoreau, D. H. (1854). *Henry David Thoreau quotes*. Retrieved from http://www.goodreads.com/author/quotes/10264.Henry_David_Thoreau